TÄNK OM!

Holmängen Kretsloppspark

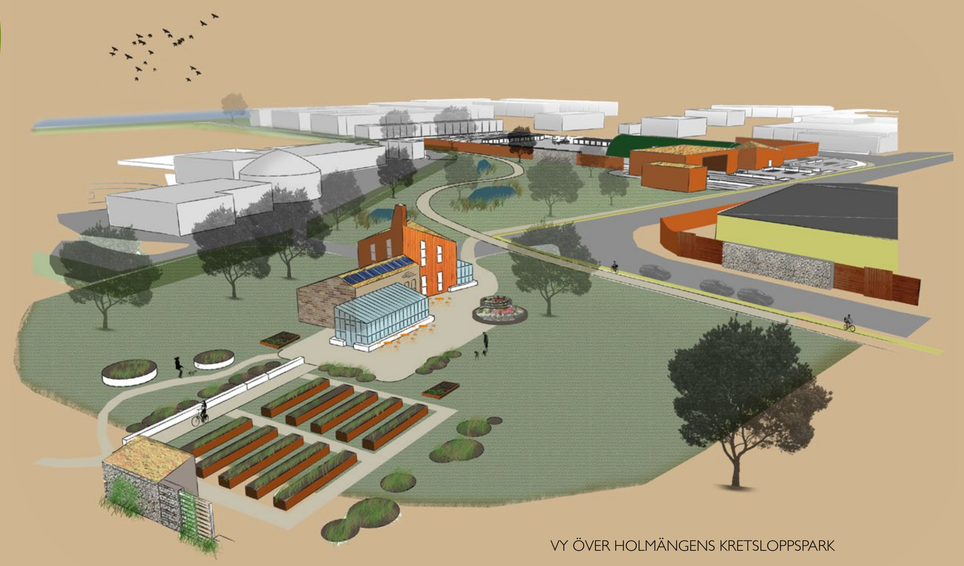
Projektet för ett resonemang kring en ny avfallsideologi som syftar till att avfall har ett värde vilket kan kopplas till teorier som blå ekonomi och Cradle-to-Cradle.



Kretsloppsparken är ett försök att genom återvinning, återbruk, re-design, kunskap och sociala verksamheter bringa synergieffekter för främja en ny syn på avfall.

I detta projekt arbetar vi med målet att minska Vänersborgarens ekologiska fotavtryck och att Vänersborg ska vara en aktör för hållbarhet och för att höja medvetenhet kring dessa frågor.

Vårt arbete bygger på ett kommunalt beslut om att bygga en Kretsloppspark i Vänersborg. Vi ser detta som en möjlighet att presentera ett skissförslag för att få ny syn på avfall i kommunen.



VY ÖVER HOLMÄNGENS KRETSLOPPSPARK

TEORI

LINJÄRT TÄNKANDE

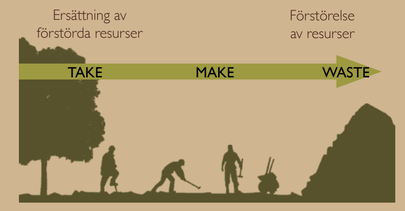
I dagens samhälle produceras och används produkter i stor grad utan hänsyn till hur tillverkningsprocessen går till, hur råmaterial utvinns och om materialen i produkten kan återanvändas eller brytas ner av naturen. Detta perspektiv kallas "linjärt" eller "cradle-to-grave".

CIRKULÄRT TÄNKANDE

Naturen består av kretslopp som fungerar som cykler. I naturen finns inget avfall utan ämnen interagerar och flödar i ekosystem och bidrar till uppbyggnad och nedbrytning. Detta sätt att tänka har blivit inspiration till olika filosofier och strategier som betonar vikten av ett cirkulärt tänkande för att nå hållbar utveckling.
Cradle-to-Cradle design uppmanar t.o.m uppgradering (up-cykling) av avfall till en högre kvalitet.

BLÅ EKONOMI

Blå ekonomi använder innovation och entreprenörskap för att skapa starkare, mera robusta lokalsamhällen och cirkulär ekonomi. Det handlar om att introducera innovationer som är inspirerade av naturen. Insikten ligger i att allt har flera nyttor, inklusive arbetstillfällen och socialt kapital. Biologiska och tekniska materialflöden skall fungera på samma sätt som det ser ut i ekosystemen. Det kräver nya samarbeten jämfört med idag.





AVFALLSANALYS VÄNERSBORG

KOMMUNENS LOKALA MILJÖMÅL

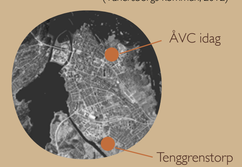
- Minska avfallsmängden och dess farlighet.
- Insamlingssystemen ska vara lättillgängliga, säkra och estetiskt tilltalande
- Nedskräpningen utomhus ska minska
- Matavfall ska tas om hand för biogasproduktion
- Fosforföroreningarna i kommunalt avlopp ska tas om hand.
- Återbruk skall uppmuntras.
- Informationsinsatser ska göra kommuninnevånarna mer medvetna om resurshantering

(Vänersborgs kommun, 2012)

BESLUT OM KRETSLOPPSPARK

Kommunen har tagit ett beslut att bygga en ny kretsloppsparken som kommer att ligga på Tenggrenstorpsområdet. Anledningen är att dagens återvinningscentral anses vara för liten för att inrymma återbruk samt att tillgängligheten är dålig.

(Vänersborgs kommun, 2012)



SOCIAL EKONOMI

Exempel på verksamheter som kan kopplas ihop med en kretsloppspark är, Eriksbjälpen, Röda korset (secondhand-butiker), Nuntorp naturbruksgymnasium, kommunens parkförvaltning, Aktivitetshuset Fisketorget, näringslivskontoret (inkubatorverksamhet) och energirådgivare.

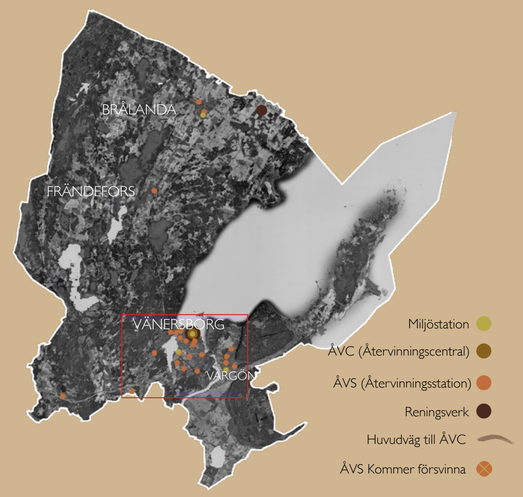
AMA

På arbetsmarknadsavdelningen i Vänersborg finns olika verksamheter som syftar till att skapa sysselsättning för personer som befinner sig utanför arbetsmarknaden. Personer med psykiskt, psykosocialt eller socialmedicinskt arbetshandikapp erbjuds offentligt skyddat arbete.

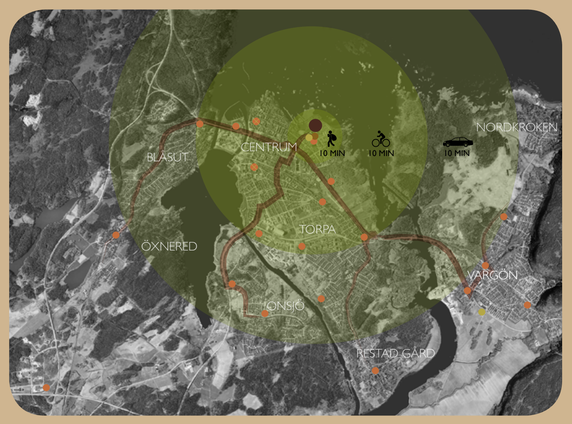
AMA:s verksamheter:
- Second hand butik
- Bageri och café
- GVOOM (växtodling)
- Cykelverkstad/lånecyklar
- Skapande verksamhet
- Snickeri
- Syatelje och vävstuga
- Butik Unik (butik i centrum)

(Vänersborgs kommun, 2014)

ANLÄGGNINGSKARTA KOMMUN



AVSTÅNDSKARTA VÄNERSBORG

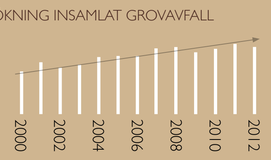




(Vänersborgs kommun, 2012)

STATISTIK ÅVC

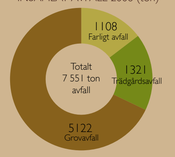
ÖKNING INSAMLAT GROVAVFALL



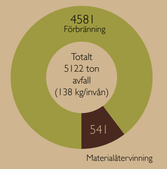
ANDEL TILL ÅTERBRUK



INSAMLAT AVFALL 2008 (ton)



GROVAVFALL 2008 (ton)



(Vänersborgs kommun, 2012)

PROBLEMANALYS

- Återvinningsstationerna blir färre i kommunen och många av dem ligger på privat mark som ägarna i vill exploatera.
- Nedskräpning kring ÅVS och ÅVC.
- ÅVC är trång och fungerar dåligt.
- Det bildas ofta kö ut på gatan.
- Det finns inget samarbete kring återbruk.
- ÅVC:n är inte estetiskt tilltalande.
- Dåliga öppettider på ÅVC.
- Långt att ta sig till ÅVC:n från t.ex Brålanda.
- Inget avloppsslam går idag till jordbruksmark utom viss del som går till anläggningsjord för grönytor.

UPPHANDLINGSPROBLEMATIKEN

Kommunen har endast krav på sig att avfallet tas tillvara på rätt sätt utan går endast efter billigast pris. Att matavfallet ändå körs till Borås när en biogasanläggning ligger inom 1 mils avstånd kan ifrågasätta hållbarhetsperspektivet.

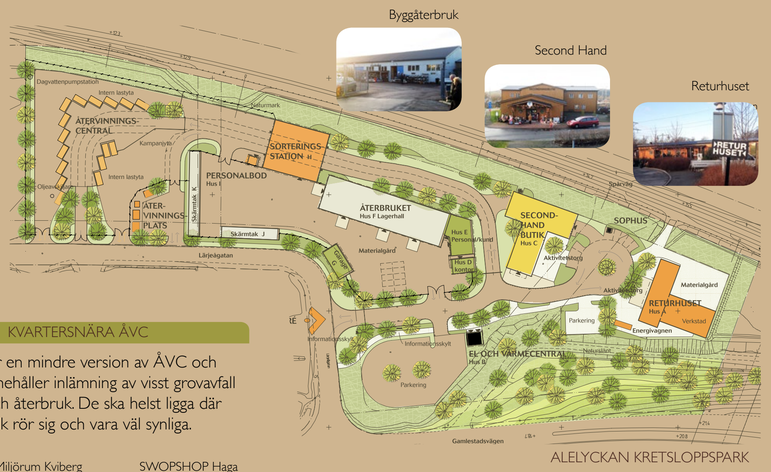
KRETSLOPPSPARK & ÅTERBRUK

VAD ÄR EN KRETSLOPPSPARK?

En kretsloppspark, eller återanvändningspark, är en plats där besökare uppmuntras att på olika sätt öka återanvändning och återvinning vilket minskar mängden grovavfall. Det är en ny typ av återvinningscentral där man även reparerar och förädlar inlämnade produkter samt säljer olika återanvändbara produkter i butiker inom parkområdet.

ÅTERBRUK

På ett återbruk samlas saker in, sorteras och säljs vidare i en second hand butik. Man kan även ha reparation och re-design. Utöver miljönytta är arbetsmarknadsåtgärder en bra anledning att arbeta med återbruk. Då skapas sysselsättning och utbildning i egen regi, vilket redan fler kommuner gör.



ALELYCKAN KRETSLOPPSPARK

Byggåterbruk

Second Hand

Returhuset

KVARTERSNÄRA ÅVC

Är en mindre version av ÅVC och innehåller inlämning av visst grovavfall och återbruk. De ska helst ligga där folk rör sig och vara väl synliga.

Miljörum Kviberg



SWOPSHOP Haga

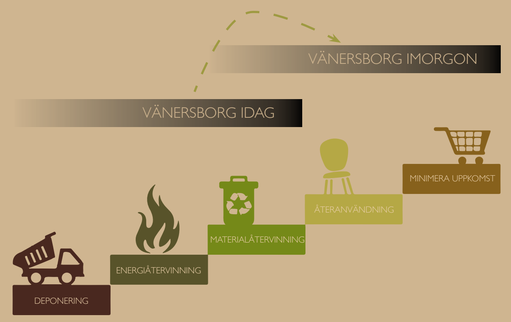


ALELYCKAN KRETSLOPPSPARK

Var den första Kretsloppsparken i Sverige och förebild för Vänersborgs nya kretsloppspark.
Här repareras och förädlas inlämnade produkter och säljs vidare. Även arbetsmarknadsverksamhet finns här.

AVFALLSSTRATEGI VÄNERSBORG

Att ta ett steg upp i avfallstrappan sparar resurser och minskar miljöpåverkan.



Denna strategi har som mål att skapa bättre tillgänglighet och främja återbruk. Vi tror att det finns vinster i att ha en så lokal avfallshantering som möjligt i kombination med olika verksamheter.



CENTRUMSTATION

I centrum är det ont om plats och slimmade "fickstationer" kan placeras på parkeringsfickor vända mot trottoaren. Här är det för trångt för återbruk och grovavfall vilket gör att endast producentansvarsavfall kan lämnas här. Det är nära till kretsloppsparken för att lämna övrigt avfall och återbruk.



KVARTERSSTATION

Liknande kvartersnära återvinningscentraler (se teori del).
I glesare områden som Blåsut, Onsjö, Mariedal, Vargön, Brålanda, Frändefors finns mer utrymme och det är längre att ta sig till ÅVC vilket motiverar denna typ av anläggning. Enheterna är mindre versioner av ÅVC med utökade funktioner, tex återbruksinsamling, hemkompostering och visst grovavfall. Dessa kan vara kopplade till en gemensamhetslokal.



KRETSLOPPSPARK HOLMÄNGEN

ÅVC:n utvecklas till en kretsloppspark (vilket även kommunen själva riktat in sig på) och får en mer tillgänglig utformning. Byggåterbruk, verkstäder, SWOPS-HOP och ett kunskapscentrum kring kretsloppstänkande läggs till. Det finns även goda förutsättningar att koppla denna verksamhet till socialt företagande och arbetsmarknadsåtgärder.

ANALYS HOLMÄNGEN INDUSTRIOMRÅDE

YTJÄMFÖRELSE

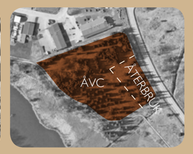
Kommunens föreslagna kretsloppspark på Tenggrenstorp är 6 gånger så stor som dagens yta för ÅVC. Alelyckan som är en förebild för nya kretsloppsparken i Vänersborg är 2,5 gånger så stor. Något som skulle kunna rymmas på platsen idag.

HOLMÄNGEN



Vänersborg

TENGGRENSTORP



Vänersborg

ALELYCKAN, GÖTEBORG



Göteborg med omnejd

VAL AV PLATS

Nuvarande ÅVC ligger på Holmängen bredvid VA-verket, som behöver växa. Om ÅVC också ska innefatta återbruk behöver det också växa. Därför har det tagits beslut om att flytta ÅVC till Tenggrenstorp. Utifrån målen kommunen tagit fram vill de förändra invånarnas vanor kring konsumtion och avfall. De vill knyta återbruk till återvinningscentral.

Vi ser dock väldigt många fördelar och argument för att behålla platsen på Holmängen och istället omforma den. Där finns det många fler möjligheter för en tillgänglig utåtriktad pedagogisk kretsloppspark. Holmängen är mer centralt, närmare andra verksamheter och där människor vistas.
Vi tycker det är viktigt att visa en mer positiv sida av avfall. Det kan bli något vackert, det är inte sopor som säljs utan fungerande produkter i en trevlig miljö.

VERKSAMHETER OCH YTANVÄNDNING IDAG

Plan 1:40 000



- Industriområdesgräns
- Utbildning och Vård
- Lättindustrier och handel
- Bostäder
- Kommunal verksamhet
- Park- och naturområde
- Handel
- Busshållplats

Plan 1:20 000



- Miljöstation
- ÅVS
- Inhägnad
- Park- och naturområde
- AMA
- VA-verket
- ÅVC
- Gemensamma kommunala uppläggningsytor
- Gatuenheten
- Parkförvaltningen och Skog & Natur

FRAMTIDSPLANER SOM BERÖR NY KRETSLOPPSPARK

VA-verket vill kunna växa och har "öronmärkt" ytan från verket ut mot vattnet för framtida expansion. Tills vidare får ytan används som uppläggningsyta för andra förvaltningars verksamheter.

Den vall som finns runt VA-verket för att förhindra översvämning förlängs söderut.

Återvinningscentralen är för liten och behöver byggas om. En ny plats vid Tenggrenstorp har planerats för detta ändamål.



AMA vill utöka sina verksamheter.

Hamnen skall flyttas till Vargön på sikt. Den frigjorda ytan vill Parkförvaltningen använda.

På Holmens industriområde i Vargön planeras nya ytor för en företagspark med kretsloppsprofil.

KRETSLOPPSPARK HOLMÄNGEN

KONCEPT

Vår vision är att skapa en kretsloppspark där besökarna uppmuntras få en annan syn på avfall som resurser.Vår strategi för att uppnå detta bygger på 4 koncept:

SLUTNA KRETSLOPP

Avfallshanteringen ska bli mer cyklisk och till och med uppgraderas. Vi skiljer på biologiskt och tekniskt avfall. Det biologiska kan lättare skötas lokalt medans det tekniska kan kräva större resurser och behöva centraliseras.

KOPPLA SAMMAN

Främja samarbete mellan verksamheter. En viktig länk i detta är socialt företagande som har en socioekonomisk dimension. Man får ut mer värde i varje skapad krona mätt i sociala värden. Man kan skapa win-win-situationer där verksamheter fyller flera funktioner och stöttar varandra.

UP-CYKLING HOLMÄNGEN

Vi vill lyfta området med en kretsloppsprofil där man arbetar med en annan syn på avfall som resurser och skapar en positiv miljö för nya företag inom t.ex förädling av avfall och innovativa idéer. Det blir ett renare och mer upprustat område med nya byggnader som blir en offentlig sida mot Skräckleparken.

SPRIDA KUNSKAP

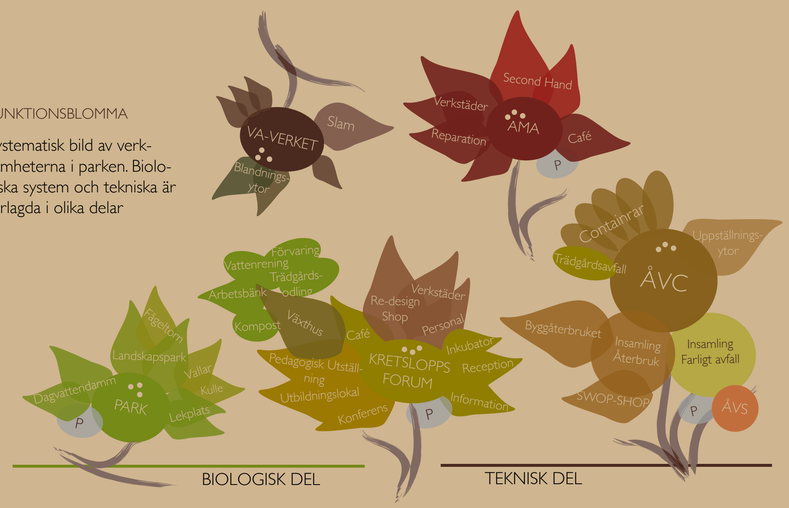
För att uppnå målen att minska avfall ska kommunen arbeta pedagogiskt. Invånarna behöver kunskap och uppmuntran för att ändra sina vanor. Det är därför viktigt med platser där de kan se att det är möjligt.
Vi vill lägga till en plats i området där kunskap samlas och det finns en inkubator med inriktning mot kretsloppstänkande.

PROGRAM KRETSLOPPSPARK

En ny typ av återvinningscentral skapas där man även reparerar och förädlar inlämnade produkter samt säljer återanvändbara produkter i butiker inom parkområdet. Ett kunskapscentrum kring "kretsloppstänk" läggs till. En ny inriktning i industriområdet är socialt företagande och här finns inkubatorverksamhet för innovativa idéer med fokus på kretslopp. Detta är mer hållbart sett till hur olika verksamheter kan dra nytta av varandra för att uppnå synergi.

FUNKTIONSBLOMMA

Systematisk bild av verksamheterna i parken. Biologiska system och tekniska är förlagda i olika delar



Illustrationsplan 1:25 000

0 25 50 75 100 125 m



BYTESYTA/ SWOP SHOP

Är ett utrymme som ligger utanför inhägnat område för byggmaterial och andra återanvändbara varor som inte säljs. De kan ställas här för att återanvändas eller tas hem av någon. Kan även ha avskild del för hämtning av second hand-affärer.

INSAMLINGSHALL

Detta är portalen in till ÅVC:n. Här möts besökaren upp av personal som hjälper till att lasta av det som kan återanvändas som t.ex byggnadsmaterial, kläder, möbler och hushållsföremål.
Varorna lämnas sedan till AMA:s second hand butik eller byggåterbruket. Tydlig skyltning gör det lätt för besökare att orientera sig.

BYGGÅTERBRUKET

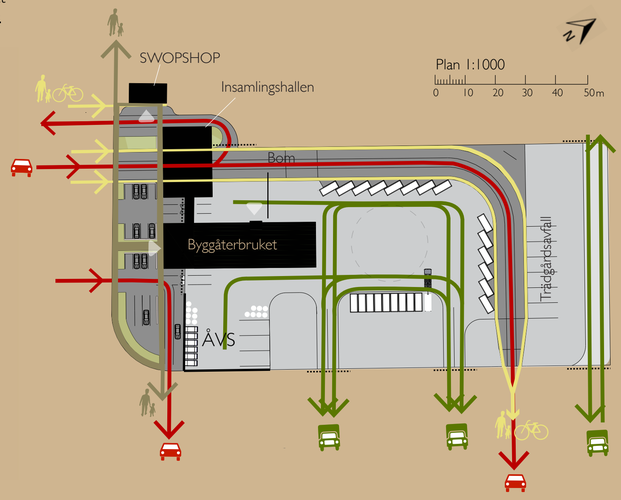
Sandladan får en ny funktion i form av lager för byggåterbruk. Här säljs allt från fönster, garderober, takpannor och wc-stolar. Tillbyggnaden mot gatan innehåller uppvärmda ytor för affär, känsliga material och personalytor.
De stora fönster fungerar som skyltfönster och synliggör återerbruksverksamheten. Även en publik toalett gör det möjligt att tvätta händerna efter sortering.



ÅTERVINNINGSCENTRALEN

Ytan för ÅVC med återbruk är ca 14 000 m2 (Alelyckan 12 500m2). Efter att besökarna åkt igenom inlämningshallen betalar de och åker upp på rampen för att lämna sitt avfall.

Ytan är inhägnad för att undvika stölder. Delar av området är försett med skärmtak och plank. ÅVC:n är uppbyggd så att besökaren ska kunna röra sig planskiljt från tunga fordon och containerhantering.Den utökade marken för ÅVC asfalteras och dräneras.



LANSKAPSPARK OCH LEKPLATS

Slammet från reningsverket används till att anlägga en landskapspark. En ny gångväg anläggs på vallarna mot VAverket. En lekplats är tillverkad av återvunnet material. Här finns även ett utegym.



DAGVATTENDAM

Avrinningsvatten från anläggningarna fördröjs och renas i parkens dammar som efterliknar naturliga våtmarker och gynnar växter och djurliv. Parkpromenad med sittbänkar mm binder ihop verksamheterna.



KRETSLOPPSPROMENADEN

En promenad som går genom kretsloppsparkens olika delar. En smitväg mellan reningsverket och ÅVC:n skapas. Längs med promenaden finns platser att stanna till på och som tillsammans med en applikation i telefonen på ett pedagogiskt sätt bidrar till bildning kring kretsloppstänkandet.

Available on the iPhone App Store

SAMMANHÅLLEN GESTALTNING

Vissa verksamheter måste vara inhägnade p.g.a säkerhetsskäl. Träplank, stenväggar, grindar och klättrande växter skapar en variation och trevligare område. Kulör matchar omliggande byggnader och skapar ett finare intryck. Materialen kan gärna komma från byggåterbruket.

ÖVRIGA YTOR

Genom omstrukturering av verksamhetsytor frigörs yta på uppläggningsytan mittemot ÅVC:n. Denna yta blir tillägnad Park och Natur då de redan har verksamhet där och för att kompensera den yta som nya kretsloppsparken tar.

Vägen (Regementsgatan) rustas upp, asfaltering och borttagning av sly.

Förvaring av vintergrus, sand och salt flyttas till silon i industrihamnen på Sanden när detta kan ordnas.

KRETSLOPPSFORUM

Navet i kretsloppsparken är en byggnad för kunskapsspridning och ansiktet utåt för området. Den ligger på en plats där den är väl synlig och lätt att hitta. Den ska inspirera besökare med sina material och inbjuda till aktivitet.
Här finns lokaler för utbildning och uthyrning, lokaler för trädgårdsverksamhet, kontor och verkstäder för re-design. Byggnaden ska vara öppen vissa tider för besökare med enkelt café, möjlighet att prova på re-design och utställning runt, i och utanför huset. Husets system och material visas på ett pedagogiskt sätt.



VY FRÅN ENTRÉSIDA

VÄXTHUS OCH TRÄDGÅRD

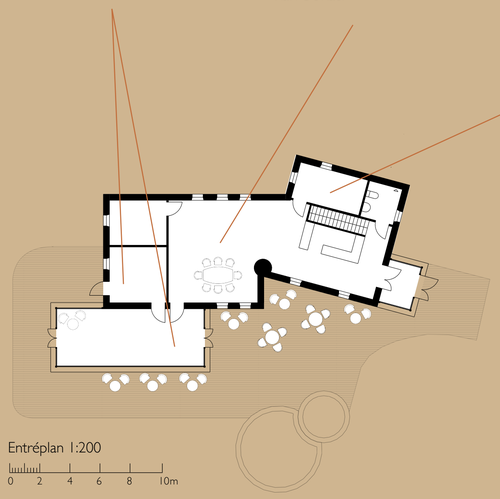
Här finns arbetslokaler för trädgårdsverksamhet och växthus. Nyproducerad jord från slammet blir blombäddar i en "biträdgård" som en del av parkmarken.

UTBILDNINGSLOKAL

Lokalen har flera användningar: föreläsningssal, kretsloppsutbildning för kommunen, skolbarn, energirådgivaren etc. samt utställningsyta längs väggarna. Lokalen kan bokas.

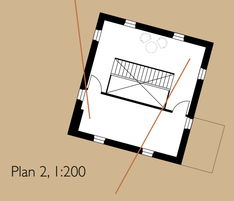
REDESIGN-VERKSTAD

En plats för besökarna att arbeta med sina händer. Det kan vara en plats för gör-det-själv, praktiska kurser (små föremål, cykelreparation etc). Verkstäderna bör vara ett flexibelt utrymme som kan omvandlas och användas till workshops/kurser, snarare än att vara en klassisk verkstad.



Entréplan 1:200

0 2 4 6 8 10m



Plan 2, 1:200

INCUBATORVERKSAMHET

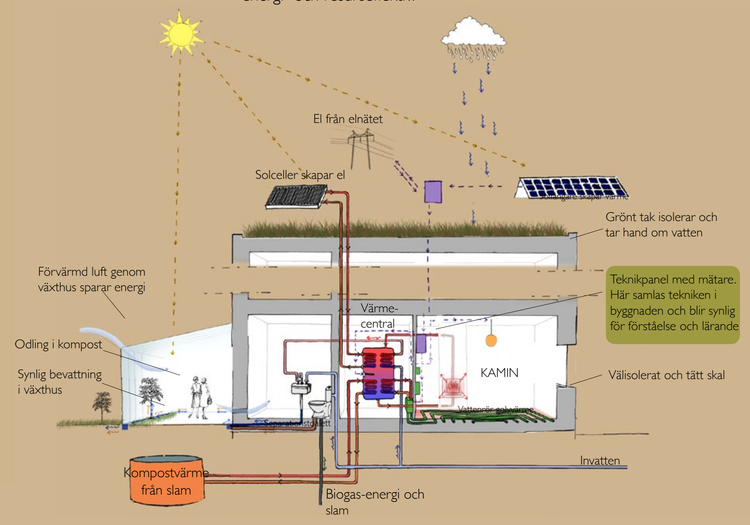
På övre plan med utsikt över parken finns ett rum för samtal. Här kan idéer kring kretslopp och företagande äga rum. Här finns också lokal för kontor eller ytterligare verkstad.

PEDAGOGISK BYGGNAD

Vår vision är att skapa en arena för kunskapsspridning kring kretsloppstänkande. Genom att designa byggnaden på ett pedagogiskt sätt lyfter vi frågan kring återbruk och påvisar avfallets värde och möjligheter.

SYSTEM-INTEGRERAD DESIGN

Detta är ett exempel på en system-integrerad byggnad.
Energi, vatten, värme, ventilation hänger ihop utifrån ett cykliskt tänkande så att byggnaden är energi- och resurseffektiv.



ENTRÉSITUATION

Entrén till Kretsloppsforum är utformad som ett litet växthus vilket också fungerar som skyltfönster för re-design föremål.

Väl inne ser man receptionen och en kretsloppsvärd hjälper besökaren. Här finns en liten re-design shop visar på avfallets möjligheter och värde. Platsen är viktig för informationsspridning till besökare. Här finns litteratur och information om byggnaden och omgivande vandringsstråk.

Ett enkelt café finns i anslutning till utbildningslokalen.

MATERIAL

Kretsloppshuset är byggt av återanvända byggmaterial. Det finns en pedagogisk vinst i att synliggöra potentialen i förbrukade föremål/material.



UTSTÄLLNINGEN

Själva utställningsytan behöver inte vara stor i sig utan är istället integrerad i byggnadsutformningen samt inredning.
Byggnaden har olika "stationer" där olika kunskap kring vårt förbrukande av resurser och materialens kretslopp kopplas till byggnadens funktioner i en guidad tur i byggnaden. Motsvarande eller utökad guidning kan ske i parkens olika delar.



Entré och reception



Exempel på re-designinteriör

TILLGÄNGLIGHET

BARN OCH VUXNA

Med ubildning och kreativa aktiviteter får både barn och vuxna en ingång till platsen och får en ny syn på avfall. Fler offentliga funktioner ger också fler anledningar att besöka kretsloppsparken.

RETURVAGNEN

Returvagnen skulle kunna fungera som en låne-vagn för invånare i Vänersborg. Distrubition skulle AMA:s verksamheter kunna ha hand om samtidigt som ÅVC:n får en egen fil för cyklar.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Området anpassas mer för gång- och cykeltrafikanter och får skyddande skärmtak. Tydlig uppdelning gör det säkrare.



ENTRÉKÄNSLA

Välkomnande entréer och tydliga markeringar på mark och skyltar gör platserna mer tillgängliga och förbättrar upplevelsen av att besöka parken. Detta uppnås både genom placeringen och formen av byggnaderna samt genom utomhusmiljön runt platsen.

UPPRUSTNING

Område och entréer blir mer estetiskt tilltalande och flöden på platsen blir smidigare.

BRUKARE

Vilken typ av användare kommer att besöka kretsloppsparken och vad som kommer deras behov vara? Kretsloppsparken skall vara till för alla eftersom det är en offentlig plats.



ETAPPER OCH FRAMTIDSPERSPEKTIV

I framtiden kommer vi återanvända/återvinna vilket minskar grovavfallet och ökning av producentansvarsavfall. Ett annat mål är att avloppsslammet skall ut på jordbruksmark. Det är viktigt att det finns flexibla ytor för framtida förändringar.

- Kretsloppsforum
- ÅVS (återvinningsstation)
- ÅVC (Återvinningscentral)
- Kretsloppsföretag
- Utökad återbruksverksamhet
- Park
- Expantionsyta Reningsverket
- Byggåterbruk, insamlingshall & SWOPSHOP

ETAPP 1



Byggnationen av en ny ÅVC är viktig. Byggåterbruk och swopshop läggs till. Återvinningsstation framför ÅVC:n.

ETAPP 2



Kretsloppsforum och trädgård. Byggåterbruket utökas i Sandladan.

FRAMTID



Slammet försvinner från marken. Vattenreningen tar större yta.
Fler företag i anknytning till kretsloppsparken, mer odling.